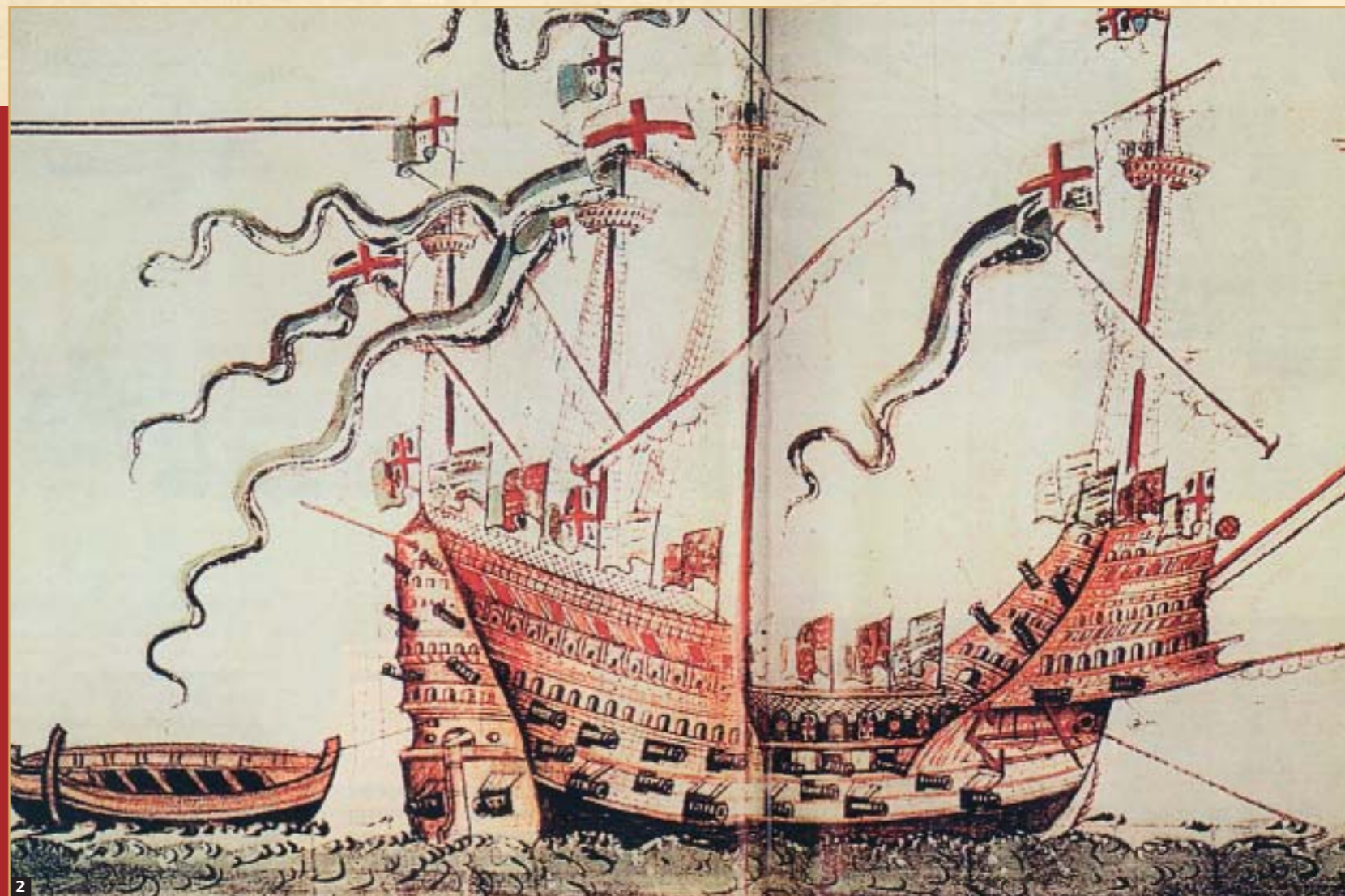

Ένα πρώτο φρούριο, το MARY

ROSE

Ήταν το καύχημα του Ερρίκου του 8ου και σύμφωνα με τα λόγια του ναυάρχου του Sir Edward Howard: «το πιο ωραίο και μεγάλο πλοίο που βρισκόταν εκείνη την εποχή υπό χριστιανική κατοχή». Κι όμως, χρειάστηκαν λιγότερο από πέντε λεπτά για να συμβεί το μοιραίο. Μια ξαφνική αλλαγή του ανέμου σε συνδυασμό με την απειθαρχία του πληρώματος οδήγησαν το μεγαλόπρεπο αυτό πλοίο σχεδόν αΐτανδρο στο βυθό. Αυτή όμως η ναυτική τραγωδία μας κληροδότησε ένα μοναδικό ιστορικό εύρημα, ένα αυθεντικό πλοίο του 16ου αιώνα, μια «κάψουλα χρόνου» της εποχής των Τυδώρ

1. Η Mary Rose ήταν η αγαπημένη αδελφή του βασιλιά της Αγγλίας Ερρίκου Η', ο οποίος έδωσε το όνομά της στη ναυαρχίδα του στόλου του 2. Το MARY ROSE στη μοναδική διασωζόμενη σύγχρονη απεικόνισή του από τον κατάλογο του Anthony Roll. Τα πλοία της εποχής των Τυδώρ ήταν διακοσμημένα με ζωρά, χαρούμενα χρώματα

Το MARY ROSE αποτελούσε μια από τις ναυαρχίδες του νεότευκτου βασιλικού στόλου της Αγγλίας, δημιουργήματος του Ερρίκου Ζ' του Τυδώρ και κυρίως του γιου του, Ερρίκου Η', δύο βασιλιάδων που έχοντας αντιληφθεί τη σημασία της θάλασσας για το κράτος τους είχαν εξοπλίσει και το στόλο τους ανάλογα. Το MARY ROSE ήταν ένα από τα πρώτα αγγλικά πλοία τα κατασκευασμένα εξαρχής ως πολεμικά. Ναυπηγήθηκε στο Portsmouth, στα ναυπηγεία του Τάμεση το 1511 και εξοπλίστηκε στο Λονδίνο με κανόνια, ένας σημαντικός αριθμός των οποίων είχε κατασκευαστεί από τον Βέλγο Hans Porrenpouter. Έφερε το όνομα της αγαπημένης αδελφής του βασιλιά Ερρίκου, ήταν μια μεγάλη «καράκα» 600 τόνων και πιθανόν το πρώτο πλοίο με αυτό το όνομα στο βρετανικό ναυτικό. Η «καράκα» ήταν ένα μεγάλο ιστιοφόρο που χρησιμοποιήθηκε από το Μεσαίωνα ως τα τέλη του 17ου αι. τόσο ως πολεμικό όσο και ως εμπορικό. Στη Μεσόγειο ήταν ήδη γνωστή από τον 14ο αιώνα, αλλά αργότερα χρησιμοποιήθηκε και από τους Φλαμανδούς. Μεταγενέστερα έγινε

γνωστή ως το μεγάλο πορτογαλικό φορτηγό πλοίο που πραγματοποιούσε εμπορικά ταξίδια μεταξύ Ινδιών και μητρόπολης. Ήταν πλοίο με μεγάλο ύψος εξάλων και χαρακτηριζόταν από μεγάλη υπερύψωση του πρωραίου και πρυμναίου καταστρώματος. Συνήθως είχε τρεις ιστούς, καμιά φορά όμως και τέσσερις. Σε αντίθεση με τα πλοία του Βορρά που κατασκευάζονταν με τη μέθοδο clinker, οι καράκες ακολουθούσαν το μεσογειακό τρόπο κατασκευής, με την τοποθέτηση πρώτα του σκελετού και έπειτα των σανίδων. Τα σκάφη αυτά δεν ήταν μόνο μεγαλύτερα και ισχυρότερα από τα συνήθη, αλλά επέτρεπαν και την κατασκευή θυρίδων στα πλάγια, από τις οποίες τα κανόνια εξαπέλυαν τα πυρά τους.

Το MARY ROSE ανακατασκευάστηκε το 1536 και αποκτώντας ένα πλήρες κατάστρωμα πυροβόλων -πιθανόν είναι το πρώτο πλοίο του βρετανικού ναυτικού που εξοπλίστηκε με αυτό τον τρόπο- μετατράπηκε σε ένα πραγματικό πλωτό φρούριο με έναν εξοπλισμό με 20 βαριά και 60 ελαφριά κανόνια και ένα πλήρωμα από 400 άτομα. Το 1545 το MARY ROSE καταγράφεται στις καταστάσεις του Anthony Roll με πλήρωμα 200 ναυτών, 185 στρατιωτών και 30

πυροβολητών, ένας αριθμός ο οποίος φαίνεται ότι παρέμεινε σχεδόν σταθερός σε όλη τη διάρκεια της καριέρας του. Αξιωματικοί, στρατιώτες, ναύτες, πυροβολητές, μάγειρες, ένας αρχιξυλουργός και ένας κουρέας-χειρουργός αποτελούσαν το έμπυχο υλικό του. Τα λείψανα 200 ατόμων που βρέθηκαν στο ναυάγιο και μελετήθηκαν δείχνουν ότι ανήκαν κυρίως σε νεαρούς άνδρες σε καλή φυσική κατάσταση, παρόλο που βρέθηκαν και μερικά παιδιά 14 χρονών και άνδρες κάπως μεγαλύτεροι, γύρω στα 40-44. Το μέσο ύψος των ανδρών του πληρώματος ήταν γύρω στο 1,69 μ. Η μελέτη έδειξε ότι ήταν ρωμαλέοι και υγιείς για τα δεδομένα της εποχής τους, ενώ οι τοξότες, λόγω της συνεχούς εξάσκησης τους με το μεγάλο αγγλικό τόξο, είχαν παραμορφώσεις στη σπονδυλική στήλη και στο αριστερό τους χέρι.

Ως προς τις συνθήκες διαβίωσης του πληρώματος είναι προφανές ότι καθώς ήταν πολύπληθές αντιμετώπιζε προβλήματα χώρου, αλλά για εκείνα τα χρόνια σιτίζετο καλά και πληρωνόταν επίσης καλά. Τον Ιανουάριο του 1545 ο μισθός ενός ναυτικού αυξήθηκε από 5 σε 6 σελίνια και 8 πένες το μήνα. Η διατροφή τους διακρινόταν από ποικιλία και τα γεύματα ετοι-

μάζονταν σε δύο μολύβδινα καζάνια τοποθετημένα πάνω σε κτιστό φούρνο, αναπαράσταση των οποίων βλέπει ο επισκέπτης σήμερα στο Μουσείο.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Στην αρχή του 16ου αιώνα τα πλοία χρησιμοποιούνταν κυρίως για τη μετακίνηση των στρατευμάτων ή για τις πολιορκίες στρατιωτικών στόχων, ενώ οι ναυμαχίες περιορίζονταν κυρίως σε ναυμαχίες εκ του συστάδην, όπου το πλήρωμα και οι στρατιώτες του ενός πλοίου αγωνίζονταν για τη σύλληψη του αντίπαλου. Ωστόσο, η εξέλιξη των κανονιών ήδη κατά τον 14ο αιώνα και η ευρεία χρήση τους από τον 15ο έδωσε νέες δυνατότητες στον κατά θάλασσα πόλεμο. Τα πολεμικά πλοία έτειναν να αποκτούν υπερυψωμένα «κάστρα» στην πλώρη και στην πρύμνη, από όπου οι πυροβολητές και οι τοξότες μπορούσαν να βάλουν προς τα κάτω εναντίον των εχθρών τους. Λόγω των απαιτήσεων σταθερότητας τα κανόνια αυτά μπορούσαν να αποθηκευτούν μόνο χαμηλά στο πλοίο και αυτό μόνο μετά την εξέλιξη των υδατοστεγών θυρίδων πυροβόλων στις αρχές του 16ου αι. Το πιο παλιό σωζόμενο

πλοίο στο οποίο φαίνονται να συγκλίνουν αυτές οι τεχνολογίες είναι μάλλον το MARY ROSE. Μια ένδειξη για την ολοένα αυξανόμενη σημασία των κανονιών αυτού του τύπου είναι το γεγονός πως το MARY ROSE μετέφερε 200 ναύτες, 185 στρατιώτες και 30 πυροβολητές, ενώ τα προγενέστερά του μετέφεραν γενικώς περισσότερους στρατιώτες, όπως π.χ. το SOVEREIGN που είχε 300 ναύτες και 400 στρατιώτες. Το MARY ROSE δεν ήταν μόνο μια εντυπωσιακή πλατφόρμα για κανόνια, αλλά είχε χαρακτηριστεί και ως ένα πλοίο αρκετά ευέλικτο για τα δεδομένα της εποχής.

Χάρη στις προδιαγραφές του είχε εξαρχής και την ανάλογη πολεμική δράση, συμμετέχοντας στον πρώτο (1512-1514) και στον δεύτερο (1522-1525) γαλλικό πόλεμο του Ερρίκου του 8ου πάντοτε ως ναυαρχίδα του στόλου. Το 1544-45 έδωσε και πάλι το παρών στον τρίτο γαλλικό πόλεμο του Ερρίκου, όπου όμως είχε και ένα άδοξο και απρόβλεπτο τέλος. Στη διάρκεια του πρώτου γαλλικού πολέμου το MARY ROSE απέπλευσε ως ναυαρχίδα του στόλου του Sir Edward Howard που αποτελεί-

το από 20 πλοία, για να εκτελέσει περιπολίες ανάμεσα στη Βρέστη και στο τότε αγγλικό λιμάνι του Calais. Τον επόμενο χρόνο ο Ερρίκος ενώθηκε με την Ιερά Συμμαχία των παπικών κρατών και τη Βενετία σε μια προσπάθεια να αναχατίσουν τον Λουδοβίκο τον XII της Γαλλίας. Στις 10 Αυγούστου 1512 ο Howard επιτέθηκε στο γαλλικό στόλο στη Βρέστη, όπου κατέλαβε ή κατέστρεψε 32 γαλλικά πλοία και συνέλαβε 800 αιχμαλώτους. Η συμμετοχή του MARY ROSE κατά τη ναυμαχία αυτή ήταν καθοριστική. Τον Απρίλιο όμως του 1513 ο Sir Edward Howard σκοτώθηκε στον αποκλεισμό της Βρέστης και ο Ερρίκος όρισε τον μεγαλύτερο του αδελφό Sir Thomas Howard αντικαταστάτη του. Αυτό το καλοκαίρι το MARY ROSE μετέφερε ένα αγγλικό στράτευμα στο Calais και κατόπιν κατευθύνθηκε βόρεια στη Σκωτία, όπου ο Howard συμμετείχε στην κατανίκηση του James IV στη μάχη του Flodden Field.

Το MARY ROSE πρόσφερε τις υπηρεσίες του και στο δεύτερο γαλλικό πόλεμο του Ερρίκου συνεχώς μέχρι και το 1536, οπότε αποφασίστηκε ένα πρόγραμμα ανανέωσής του. Το πλοίο εμφανίστηκε ύστερα από αυτό εξοπλισμένο με 80-91 πυροβόλα -μερικά νεοκα- ▶